

سرشناسه	: شجاعی، امیرنجات
عنوان و نام پدیدآور	: تاریخ ادبیات موضوعی
مؤلفان	: امیرنجات شجاعی، مهدی نظری
مشخصات نشر	: تهران: انتشارات بین‌المللی گاج، ۱۳۹۵
مشخصات ظاهری	: ۳۷۶ ص.
فروست	: مجموعه کتاب‌های آس
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۳۵۹-۲۳۵-۳
یادداشت	: فهرست‌نویسی بر اساس اطلاعات فیبا
شناسه افزوده	: نظری، مهدی
شماره‌ی کتابشناسی ملی	: ۴۱۸۷۳۳۲
بها	: ۲۵۰۰۰۰ ریال

[ناشر: انتشارات بین‌المللی گاج]
 [مدیر مسئول: مهدی ابوالفضل جوکار]
 [واحد پژوهش، برنامهریزی: کتاب‌های آس]
 [عنوان کتاب: تاریخ ادبیات موزه]
 [مدیر تألیف: مهندس محسن جوکار]
 [مؤلفان: امیرنجات شجاعی، مهدی نظری]
 [مدیر تولید: ابوالفضل مزرعتی]
 [هماهنگی و امور اجرایی: سارا نظری]
 [صفحه‌آرا: ساناز قدرتی]
 [کاربکتوربست: مجید باقرزادگان]
 [رنگ‌آمیزی و ویرایش تصاویر: آرش حق‌دوست]
 [طرح جلد: منصور سمواتی]
 [نوبت چاپ: اول (۱۳۹۵)] + [شمارگان: ۵۰۰۰ نسخه]
 [آماده‌سازی و نظارت بر چاپ و توزیع: گاج] + [لیتوگرافی: امین گراف]
 [چاپخانه و صحافی: صبح‌فردا] + [ناظر چاپ: علی مزرعتی]
 [دفتر مرکزی: تهران، خیابان انقلاب، بین چهارراه ولیعصر (عج) و خیابان فلسطین، شماره ۱۹۱]
 [تلفن: ۶۴۲۰ - ۰۲۱]
 [سرویس پیام کوتاه (sms) ۱۰۰۰۴۲۵] [صندوق پستی: ۳۷۷-۱۴۱۴۵]
 [پایگاه اینترنتی: www.gaj.ir]
 [قیمت: ۲۵۰۰۰ تومان]

دوست عزیز، جهت آگاهی از آخرین اخبار و اطلاعات کتاب‌های منتشر شده لطفاً پایه و رشته‌ی تحصیلی خود را به شماره‌ی ۱۰۰۰۴۲۵، sms نمایید.

توجه: به موجب ماده‌ی ۵ قانون حمایت از حقوق مؤلفان، مصنفان و هنرمندان مصوب ۱۳۴۸/۱۰/۱۱ کلیه‌ی حقوق این کتاب برای انتشارات بین‌المللی گاج محفوظ می‌باشد و هیچ شخص حقیقی یا حقوقی حق استفاده از آن را ندارد و متخلفین به موجب این قانون تحت پیگرد قانونی قرار می‌گیرند.

کتابخانه ناشر

دوست خوب نادیده‌ام سلام

کتاب پیش روی شما از مجموعه کتاب‌های «آس» می‌باشد. «آس» می‌توانید هم مخفف «آموزش ساده» بدانید و هم مخفف «آموزش سریع» در برخی از کتاب‌های «آس» مانند همین کتاب سعی ما در بیان مطالب به صورت آموزش ساده بوده است و در برخی دیگر از کتاب‌های «آس» سعی ما در جمع‌بندی و آموزش سریع مطالب می‌باشد. امیدواریم که از کتاب‌های ما راضی باشید.

با تقدیم احترام
ابوالفضل جوکار
مدیر مسئول

■ یک «تاریخ ادبیات موضوعی»

تاریخ ادبیات، شخصیت‌ها و آثار و اتفاقات ادبی را در طول تاریخ بررسی می‌کند. برای به خاطر سپردن صدها کتاب و نویسنده که چه‌بسا هیچ‌کدام را ندیده و نخوانده‌ای، نیاز به کمک داشتی؛ کمک یک دوست، یک دوست واقعی؛ یک «تاریخ ادبیات موضوعی». بخش‌های کتاب و چگونگی استفاده از هر کدام را به ترتیب و با دقت بخوان: درس‌نامه، تصویر، جدول، لطفاً دست‌نزیاد، پرش

هم آمده‌اند. شماری قرن در گوشه‌ی چپ پایین هر صفحه نوشته شده. به شخصیت‌های سده‌ی اخیر - همان گوشه‌ی پایین - با عنوان «معاصر» اشاره شده و شاعران و نویسندگان بیگانه، بدون شماری قرن آمده‌اند، زیرا دوره‌ی زندگی‌شان مورد اشاره‌ی کتاب درسی یا مورد توجه طراح نیست.

منظور از «انفرادی» بودن، به طور کلی، مورد توجه بودن «شخصیت» در کنار تصاویر و توضیحات پیرامونی‌ست؛ وگرنه، پیش آمده که تصویر انفرادی هم، در همان یک صفحه، شامل دو یا سه تصویر مرتبط باشد.

در طبقه‌بندی تصاویر، علاوه بر ترتیب قرن، به تناسب شخصیت‌های متوالی توجه شده، به طوری که تا جای ممکن، هر دو شخصیت دنبال هم، از یک «محاورت معنی‌دار» برخوردار باشند به عنوان نمونه، وجه مشترک دو تصویر پی‌درپی ممکن است «هم‌ژانر» بودن (مثلاً داستان‌نویسی)، هم‌عقیده بودن (مثلاً انقلابی نوشتن) و مانند این‌ها باشد.

عکس‌های یادگاری: پس از تصاویر انفرادی، آلبوم عکس‌های یادگاری را پیش رویت باز کرده‌ایم. این‌جا، شخصیت‌ها، براساس نوع ادبی، شیوه‌ی نگارش، ملیت، موضوع کتاب و نقاط مشترک دیگر، روی صفحه آمده و در کنار هم، عکس یادگاری انداخته‌اند. این طوری، خودشان و آثارشان یک بار دیگر و یک طور دیگر، در ذهن‌ت جا باز می‌کنند.

پیر پیرامون: در بخش انفرادی، دور و بر شخصیت اصلی، تا بویژه آثار و ویژگی‌های او قرار گرفته تا کمک کنند نام شخصیت را نام آثار و مضمون و محتوای آن‌ها را به خاطر بسپاری. این سه دور، ساده، کوچک و بی‌رنگ هستند تا توجه مخاطب را یک باره به دور اصلی به سوی خود جلب نکنند، بلکه تنها مرز و مکان تصور اصلی باشند.

متن زیر تصویر: در تصویر و روبه‌روی نام شخصیت، سطرهایی برای معرفی شخصیت و آثارش و اطلاعاتش - براساس کتاب درسی - وجود دارد. در این مورد هم، استفاده از رنگ، کمک بزرگی به مرور سریع مطالب کرده است، به ویژه برای آن‌ها که زمان زیادی ندارند. بعد از اطلاعات اصلی، عنوان «پیش‌تر بدانیم» به اطلاعات فرعی و کم‌اهمیت می‌پردازد. این را هم ببین، اما ببین و بگذرا!

جدول

خانه به خانه کو به کو: جدول خوانی، خواندن در «مرتب»ی سوم است. این‌بار، شخصیت‌ها و آثار مشابه، درون جدول و براساس شباهت‌هایشان، هم‌گروه شده‌اند. وجه شباهت در میان اعضای جدول، می‌تواند

درس‌نامه

نکته به نکته مو به مو

درس‌نامه، نخستین بخش کتاب و اولین «مرتب»ی مرور مطالب است. این‌جا اطلاعات به صورت درس به درس مرتب شده‌اند. برای تکنیک عناوین اصلی و فرعی - مثلاً نام فصل‌ها و درس‌ها - و همچنین طوطی برای برجسته‌سازی مطالب مهم در معرفی شخصیت‌ها، آثار، ویژگی‌ها و نکات، از امکانات صفحه‌آرایی و رنگ‌بندی، به بهترین شکل استفاده شده. شخصیت‌ها و آثارشان هر کدام در یک «دایره» یادداشت کوتاه، اما پرکار، به صفحه «چسبیده» شده‌اند. تعریف و نکته‌ها، مختصر و مفصل، معرفی شده‌اند و نام‌ها، سیر روایت‌ها و تقسیم‌بندی‌های دیگر هم، همه، در دایره گرد شده برای برداشت چشمی و مرور سریع، فقط به رنگ‌ها گاه‌گاه برای برداشت عمیق و فهم دقیق، به هم چسبیده.

یادداشت یک فانتزی: در «دایره»ی هر شخصیت، یک نوار عمودی نقطه‌چین با عنوان «یادداشت» درج شده و هر جا که نام فصل، روی «یادداشت» را می‌بینی، نشان برای ملوگی از درهم‌رفتگی، تنها، عنوان «یادداشت» برداشته و به نوار نقطه‌چین حفظ شده است. این‌جا قرار است برداشت را از محتویات صفحه، در قالب یک جمله‌ی جالب و به یادماندنی بنویسی. هرچه عجیب‌تر و بی‌معنی‌تر، بهتر! این، «فانتزی» توست. فانتزی تو مال کس دیگری نیست و فانتزی دیگری هم مال تو نیست. فانتزی دیگران ممکن است در نگاه اول، جذاب باشد، اما هرچه هست، یک فانتزی مصنوعی و تحمیلی‌ست که از ذهن دیگری آمده. یادداشت، جایی برای ثبت نشانه‌های ذهن است؛ فقط ذهن خودت. فانتزی تو چیزی‌ست که ذهن خودت می‌بیند، قالب می‌ریزد و سرهم می‌کند و تحویل می‌دهد. فانتزی‌ات را خودت بساز.

تصویر

چهره به چهره رو به رو

بخش تصویر، نمایشگاه خوش‌آب‌ورنگ کتاب است و از نظر روند مرور مطالب، در «مرتب»ی دوم قرار دارد؛ هرچند، احتمالاً اولین بخشی‌ست که سرعش آمده‌ای و ایده‌پردازی شیرین مؤلفان و قلم‌موی بانمک کاریکاتوریست عزیز را پیش‌تر از درس‌نامه‌های جدی و بی‌تعارف فصل اول دوست داری!

تصاویر، به طور کلی در دو بخش انفرادی (شخصیت‌های جداگانه) و دسته‌جمعی (عکس‌های یادگاری) به نمایش گذاشته شده‌اند.

تصاویر انفرادی: تصاویر انفرادی، با چیدمان «قرن به قرن» دنبال

نام اثر، نام و لقب مؤلف، موضوع اثر، نوع ادبی، سبک نگارش، قرن و دوره، مَلَّت و مواردی از این دست باشد. جدول کمک می‌کند تا در ادامه‌ی مراحل قبل - یعنی شناخت هر شخصیت آثارش به طور انفرادی - حالا آن را در کنار «هم‌تیمی» هایش به خاطر بسیاری. این طوری، در سؤالاتی که از گروه‌ها (مثلاً دوره‌ها، انواع ادبی و سبک‌های نگارشی) می‌پرسند، حتی اگر نام همه‌ی اعضای «تیم» را حفظ نیستی، وقتی در گزینه‌ای یک غریبه را لایه‌لای هم‌تیمی‌ها می‌نشانند، به سرعت و به سادگی تشخیص می‌دهی؛ هرچند، ندانی آن شخصیت یا کتاب غریبه، خودش متعلق به کدام تیم است یا اصلاً عضو اصلی که این غریبه جایش را گرفته، کیست؟!

فصولی موقوفه: آخرین تول، یژه برخی ویژگی‌های ویژه است! موضوعات ف و ی و یات بسیار جزئی، از زندگی شخصیت‌ها، که مسما به ر است در آزمون‌ها مورد سؤال نباشند؛ اما قلم و کاغذ - چنان که - انی - دست طراح است و طراح، به «هرچه می‌پسند» عمل می‌کند و نه لزوماً به «هرچه بهتر است»! پس آن‌جا هم، «می‌بنداز، اما زل نزن» و دقت هم نکن!

از جدول، به ویژه در وقت‌های تنگ و روزهای سست، کمک بگیر. جدول خوانی، روش حرفه‌ای‌هاست. حرفه‌ای‌ها!

نقشه‌ی تزیین!

پرده به پرده تو به تو

آخرین بخش، پیش از رسیدن به پرسش‌ها و شروع تست‌زنی، ویتترینست یا طراحی فوق‌العاده که به هیچ عنوان، قبل از موعد، نباید دست‌خوردده شود.

«لطفاً دست نزنید!» فقط قسمت کوچکی از قابلیت‌های عجیب ذهن تودرتو و بی‌چیده‌ی بشر است که تلاش کرده‌ایم در این بخش، گوشه‌هایی جالب، عجیب و عبرت‌آموز از آن را رونمایی کنیم. این موارد، شامل آن‌هایی‌ست که در سر طراح می‌گذرد (به استناد غلط‌اندازهای آزمون) یا مطالبی که ذهن دانش‌آموز به هم می‌بافد (به اعتبار رفتار دانش‌آموز با سؤال)، به اضافه‌ی صدها نمونه‌ی احتمالی و ابتکاری که به قلم نویسندگان کتاب حاضر و به تجربه‌ی سال‌ها رنج معلمی و کار آزمایشگاهی، موشکافی و معرفی شده‌اند. این‌جا، بیش‌تر از آن‌که شباهت واقعی اعضا، آن‌ها را در یک فهرست، گرد هم آورده باشد، «شبکه‌ی ارتباط ذهنی» است که این «شباهت» را پیدا می‌کند یا ادعا می‌کند؛ به هر حال، شباهتی در ذهن شکل می‌گیرد و همین، تشخیص را مشکل می‌کند؛ در این مرحله، اول، شباهت‌های بسیار جزئی، اما معنی‌دار، تا آن‌جا که در ذهن طراح و همین‌طور، در رفتار دانش‌آموز و پاسخ‌های غلطش سابقه داشته، جمع‌آوری شده؛ بعد، «تاریخ ادبیات موضوعی»، برای بالابردن دقت و حساسیت در تست‌زنی، شبیه‌سازی‌های بیش‌تر و خاص‌تر و مرموزتر و خطرناک‌تر را پیش چشمت گذاشته است. پس خوب است این‌ها هم خوانده شوند؛ اما به وقتش، و برای اهلش! چیزی که تکرارش

■ تنها، در اوج

لازم باشد، این است که بی‌موقع سراغ «دست نزنید!» نیایی. هوس نکنی هنوز «کار» نکرده و «درس» نخوانده و «قابل» نشده، به «لطفاً»ها ناخنک بزنی! بخش، همان‌طور که اسمش هم، نشان می‌دهد، یک ویتترین خاص برای مشتری‌های واقعی است. مشتری نیستی، دست نزن!

پرسش

خیز و بیا به جستجو

سؤالات یا طبقه‌بندی کتاب به کتاب (دوم، سوم، زبان فارسی و پیش‌دانشگاهی)، فصل به فصل و درس به درس چیده شده‌اند. در برخی درس‌ها، با توجه به این‌که ممکن است از محتوای درس، تاکنون سؤالی در کنکور سراسری طرح نشده باشد، به اندازه‌ی لازم و در حدی که تاریخ ادبیات درس را جمع‌بندی کنند، پرسش‌های کافی و کامل طراحی کرده‌ایم. بعد از پایان هر کتاب، برای جمع‌بندی مطالب، بخش «سؤالات ترکیبی» قرار گرفته است.

ترتیب مطالب در بخش «پرسش» این‌طور است: ادبیات دوم (درس به درس)، ترکیبی دوم، ادبیات سوم (درس به درس)، ترکیبی سوم، زبان فارسی سوم (ترکیبی)، ادبیات پیش‌دانشگاهی (درس به درس)، ترکیبی پیش، ترکیبی جامع (مجموعه سوم و سوم و زبان فارسی و پیش)

ما همچنین سؤالات، در بخش‌های «درس به درس»، به ترتیب «شماره ۱» و «درس» صورت گرفته و «شانی سؤال»، «۱» بندی نبوده، بلکه «هدفمندی» ترتیب سؤالات، مورد رجه قرار داشته است، اما در بخش‌های «ترکیبی»، سؤالات «ترتیب» نهاد منتشرکننده‌ی سؤال (سراسری، سازمان سنجش، «۱» و «۲» و سپس «سال برگزاری آزمون» چیده شده‌اند؛ حتی «اول» و «دوم» «ش»‌های مختلف یک درس هم - که شماره‌ی «۱» به «۲» ندادند - به ترتیب آمده‌اند؛ اما این طبقه‌بندی دیگر، «محدود» و «سروصدا اتفاق افتاده تا نام‌ها و عناوین تا حد امکان کم‌ترین «تداخل» بر طبقه‌بندی و حل پرسش‌ها گسسته نشود. مثلاً در همان درس اول ادبیات دوم، شامل «الهی» (مناجات خواجه عارف «شای رحمت» (شعر استاد شهریار)، به «یک بار» ذکر شماره، «۱» پس بسته کرده‌ایم. در حقیقت، در همین طبقه‌بندی «درون‌درسی»، بخش‌ها به ترتیب، با یک رشته‌ی نامرئی به یک‌دیگر متصل شده‌اند، بدون این‌که نام خود را اعلام کنند!

و دیگر، با توجه به این‌که با مطالعه‌ی کتاب، اطلاعات تاریخ ادبیاتی سه بار - در قالب درس‌نامه، تصاویر و جدول - به طور کامل مرور می‌شوند، در پاسخ‌گویی، به ذکر پاسخ کلیدی بسنده کردیم و از تشریح و توضیح و هر اتفاق وقت‌گیر دیگر، چشم‌پوشیدیم.

در زمان آزاد، برای کار بیش‌تر، با سؤال بیش‌تر و همین‌طور، برای شناخت «تیپ‌بندی» تاریخ ادبیات و شگردهای طراحی در صدها نمونه‌ی حرفه‌ای سؤالات تألیفی، فصل «تاریخ ادبیات» در کتاب «ادبیات موضوعی» عزیز را ببین.

این سطرها که نوشته می‌شوند، کاغذها در کار پوشیدن خط و نقش زیبای کتاب هستند؛ و بچه‌ها در بند کنکور؛ و روزها در گیر عبور؛ و قناد، گرم پختن کیک تولد «تاریخ ادبیات موضوعی».

❖ روش مطالعه‌ی تاریخ ادبیات ❖

پادشاهت

• رویه‌روی با تاریخ ادبیات •

برنامه‌ی مطالعه‌ی تاریخ ادبیات به سوالات ذهنی داوطلبان در مواجهه با این کتاب پاسخ می‌دهد:

سؤالاتی از این دست که: «کتاب مناسب چه مخاطبی با چه سطحی است؟»

و از این جنس که: «از کجا باید شروع کنم؟»

و از این گونه که: «چطور باید بخوانم؟»

و از این نوع که: «کدام نسخه، نسخه‌ی مناسب من است؟»

و از این قبیل که: «با آزمون آزمایشی و برنامه‌ی معلم و اصلاً با حس منفی خودم نسبت به موضوع چه کار کنم؟»

مخاطب

• چه کسی؟! •

۱. دانش‌آموزان پایه‌های دوم و سوم: که در طول سال تحصیلی، مطالب کتاب را درس به درس دنبال می‌کنند.

داوطلبان کنکور: مطالب را به هر دو صورت «درس به درس» و «جمع‌بندی» می‌خوانند.

همکاران شریف و استاد: ادبیات: که از مطالب کتاب، براساس نوع مخاطب و طرح تدریس و سبک شخصی خود، بهره می‌گیرند. مشاوران حرفه‌ای: گذشته از راهنمایی و برنامه‌ریزی کلی، در هر درس، از جزئیات مواد درسی و مهارت‌های مطالعه و پاسخ‌گویی آگاه‌اند.

زمان

• چه وقت؟! •

■ از تابستان (تاریخ، در وقت آزاد):

ویژه‌ی مدرسی که کار را از تابستان شروع می‌کند. به هر صورت، داوطلبی که به انتخاب شخصی، تاریخ ادبیات را هم، در برنامه‌ی مطالعه‌ی تابستانش گنجانده است.

■ از پاییز (تاریخ، در وقت واقعی):

ویژه‌ی عموم مدارس و نیز، داوطلبی که همزمان با آزمون‌های تابستانه، تاریخ ادبیات را هم جدی می‌گیرد.

■ از زمستان (تاریخ، در وقت فشرده):

ویژه‌ی دانش‌آموزی که موفق به مطالعه از ابتدای سال نشده و تصمیم دارد تا قبل از شروع آزمون‌های جامع، به‌طور فشرده همه‌ی مطالب را مطالعه کند.

■ از بهار (تاریخ، در وقت اضافه):

ویژه‌ی دانش‌آموزی که تا پیش از آن، هیچ کار مؤثری برای تاریخ ادبیات نکرده. پیش از دوامان، در این دسته قرار می‌گیرند، اما وضعیت آن‌ها ممکن است یکسان نباشد. برای کسی که در طول سال، دست‌کم یک روز شمع زاده داشته، «از بهار» هم، وقت بدی نیست؛ اما برای کسی که هیچ خاطره‌ای از تاریخ ادبیات ندارد و کارهای دیگری به او مانده، مسلماً کار دشوارتر است. در هر دو مورد البته، تعطیلات نوروز، فرصت فوق‌العاده‌ای برای جبران نخوانده‌هاست.

بک مطالب

• چطور؟! •

تاریخ ادبیات موضوعی به هر دو روش «درس به درس» و «جمع‌بندی» نوشته شده، تا هر کسی، در هر زمانی، و با هر سبکی، بتواند به «نتیجه‌ی کامل» برسد.

درس به درس: برای مطالعه به روش «درس به درس»، از میان مطالب کتاب، باید به بخش اول (درس‌نامه) مراجعه کنی و از میان پرسش‌ها به بخش پرسش‌های درس به درس.

جمع‌بندی: برای مطالعه به روش «جمع‌بندی»، از میان مطالب کتاب باید به بخش‌های «تصویر»، «جدول» و «لطفاً دست نزنید!» مراجعه کنی و از میان پرسش‌ها، به پرسش‌های ترکیبی.

انتخاب نسخه‌ی شخصی، به این معنی که هر داوطلب، نسخه‌ی مناسب خود را پیدا کند و بداند چه طور و از کجای این کتاب، شروع به خواندن کند، چیزی جدا از «توع مخاطب» و «زمان شروع» و «سیک مطالعه» (که پیش از این گفته شد) نیست.

■ برای شروع از تابستان و پاییز:

برای کسی که در ابتدای یکی از دو فصل تابستان یا پاییز شروع می‌کند، تاریخ ادبیات باید از بخش اول (درس‌نامه) و به صورت کتاب به کتاب و درس به درس خوانده شود. در انتخاب کتاب (دوم، سوم، زبان فارسی، پیش‌دانشگاهی)، به توصیه‌ی معلم و مشاور محترم عمل کن و اگر فاکتورهای شخصیتی و به این‌ها دسترسی نداری، به پیشنهاد نویسندگان، ترتیب «تاریخ ادبیات موضوعی» را دنبال کن. بعد از این دو سال‌نامه، به ترتیب، بخش‌های «تصویر» و «جدول»، و بعد از تسلط کامل بر همه چیز، بخش «لطفاً دست نزنید!» را بخوان. در نهایت هم، بخش پرسش.

■ برای شروع از زمستان:

این‌جا هم، هنوز فرصت برای درس‌نامه خواندن هست، اما فقط بخش‌های مهم‌تر، مانند نام مؤلف و آثار، که با رنگ نشان داده شده‌اند.

■ برای شروع از بهار:

این طرف، با توجه به فرصت کم و استرس زیاد و بلوگیری از آشفتگی و فراموشی مطالب، توصیه می‌کنیم فقط بخش‌های تصویر و جدول انتخاب شوند و از پرسش‌ها هم، فقط به بخش‌های ترکیبی پاسخ گفته شود. حتی در بخش تصویر هم، خواندن واژه‌های رنگی، یعنی نام شخصیت و اثر، کافی است. رساله‌ها، به ویژه «بیش‌تر بدانیم» باید چشم‌پوشی کرد، مگر بعد از تسلط بر همه‌ی مطالب اصلی.

«تاریخ ادبیات موضوعی» با همه‌ی برنامه‌ها و همه‌ی آزمون‌ها و همه‌ی تیپ‌های شخصی، آزمون‌آموز مطابقت کامل دارد.

■ مطابق با همه‌ی برنامه‌ها

تاریخ ادبیات موضوعی با برنامه‌ی تدریس معلم، با برنامه‌ی مطالعه و تست‌زنی مشاور و با برنامه‌ی شخصی هر دانش‌آموز - که مثلاً ممکن است هر هفته بخشی از درس‌نامه یا تصاویر را انتخاب کند - مطابقت کامل دارد.

■ مطابق با همه‌ی آزمون‌ها

آزمون‌های درس به درس: شامل آزمون‌های آزمایشی مؤسسات آموزشی، آزمون‌های داخلی مدارس، آزمون‌های کلاسی معلم
آزمون‌های جامع: شامل کنکورهای گذشته، آزمون‌های جامع سنخش، آزمون‌های جامع مؤسسات آموزشی

■ مطابق با همه‌ی تیپ‌های شخصیتی

داوطلب بیدل:

داوطلب بیدل، داوطلب عاشق تاریخ ادبیات است و چنان که همه می‌دانیم احتمالاً موجودی با این ویژگی وجود ندارد؛ بلکه این تیپ شخصیتی، شکل تکامل‌یافته‌ی تیپ‌های «بی تفاوت» و «بیزار» است که به لطف خدا، با خواندن تاریخ ادبیات موضوعی به این مرحله می‌رسد!

داوطلب بی تفاوت:

داوطلبی که عشق یا تنفر خاصی به موضوع ندارد، اما پذیرفته که «تاریخ» هم، مثل موضوعات دیگر، لازم است برای کنکور خوانده شود؛ در همین حد.

داوطلب بیزار:

داوطلبی که از تاریخ ادبیات و هرچه شخصیت تاریخی و ادبی، «فراری»، بلکه «متنفر» است؛ البته چنین کسی هم، می‌تواند با مطالعه‌ی این کتاب، به دسته‌های بالاتر صعود کند و به داوطلب «بی تفاوت» و بعد «بیدل» تبدیل شود.
در این مورد، توصیه‌ی اختصاصی ما این است که داوطلب «بیزار» حتماً با بخش «تصویر» شروع کند، حتی اگر همان اول سال (مثلاً از تابستان) کتاب را دست می‌گیرد، و حتی اگر وقت کافی هم (برای درس‌نامه و بخش‌های دیگر) داشته باشد.

۲۵	فصل هفتم.....
۲۵	درس هفدهم.....
۲۶	درس هجدهم.....
۲۶	درس نوزدهم.....
۲۷	فصل هشتم.....
۲۷	درس بیستم.....
۲۷	درس بیست و یکم.....
۲۸	درس بیست و دوم.....
۲۹	فصل نهم.....
۲۹	درس بیست و سوم.....
۳۰	درس بیست و چهارم.....
۳۱	ادبیات فارسی ۳.....
۳۲	درس اول.....
۳۳	فصل اول.....
۳۳	درس دوم.....
۳۴	درس سوم.....
۳۵	فصل دوم.....
۳۵	درس چهارم.....
۳۶	درس پنجم.....
۳۷	فصل سوم.....
۳۷	درس ششم.....
۳۸	درس هفتم.....
۳۹	فصل چهارم.....
۳۹	درس هشتم.....
۴۰	درس نهم.....

درس نامه

۱۵	درس نامه.....
۱۷	ادبیات فارسی ۲.....
۱۸	درس اول.....
۱۸	فصل اول.....
۱۸	درس دوم.....
۱۹	درس سوم.....
۱۹	درس چهارم.....
۲۰	فصل دوم.....
۲۰	درس پنجم.....
۲۱	درس ششم.....
۲۱	درس هفتم.....
۲۲	فصل سوم.....
۲۲	درس هشتم.....
۲۲	درس نهم.....
۲۳	فصل چهارم.....
۲۳	درس دهم.....
۲۳	درس یازدهم.....
۲۳	فصل پنجم.....
۲۳	درس دوازدهم.....
۲۳	درس سیزدهم.....
۲۴	فصل ششم.....
۲۴	درس چهاردهم.....
۲۴	درس پانزدهم.....
۲۴	درس شانزدهم.....

فصل پنجم.....	۴۰	درس چهاردهم.....	—
درس دهم.....	۴۰	فصل پنجم.....	۵۸
درس یازدهم.....	۴۰	درس یازدهم.....	۵۸
فصل ششم.....	۴۱	درس شانزدهم.....	۵۸
درس دوازدهم.....	۴۲	درس هفدهم.....	۵۸
درس سیزدهم.....	۴۲	فصل ششم.....	۵۹
فصل هفتم.....	۴۳	درس هجدهم.....	۵۹
درس چهاردهم.....	۴۳	درس نوزدهم.....	۶۰
درس یازدهم.....	۴۳	درس بیستم.....	۶۰
فصل هشتم.....	۴۴	فصل هفتم.....	۶۰
درس شانزدهم.....	۴۴	درس بیست و یکم.....	۶۱
درس هفدهم.....	۴۴	درس بیست و دوم.....	۶۱
فصل نهم.....	۴۵	فصل هشتم.....	۶۲
درس هجدهم.....	۴۵	درس بیست و سوم.....	۶۳
درس نوزدهم.....	۴۵	درس بیست و چهارم.....	۶۳
فصل دهم.....	۴۶	درس بیست و پنجم.....	۶۳
درس بیستم.....	۴۷	فصل نهم.....	۶۴
درس بیست و یکم.....	۴۷	درس بیست و ششم.....	۶۴
درس بیست و دوم.....	۴۷	درس بیست و هفتم.....	۶۴
ادبیات پیش دانشگاهی.....	۴۹	زبان فارسی ۳.....	۶۵
فصل اول.....	۵۰	درس ششم.....	۶۶
درس اول.....	۵۰	درس هفتم.....	۶۶
درس دوم.....	۵۰	درس یازدهم.....	۶۶
فصل دوم.....	۵۰	درس دوازدهم.....	۶۶
درس سوم.....	۵۲	درس چهاردهم.....	۶۷
فصل سوم.....	۵۵	درس شانزدهم.....	۶۷
درس چهارم.....	۵۵	درس نوزدهم.....	۶۷
درس پنجم.....	۵۶	درس بیست و سوم.....	۷۰
درس ششم.....	۵۶		
درس هفتم.....	۵۶		
درس هشتم.....	۵۶		
درس نهم.....	۵۶		
درس دهم.....	۵۶		
درس یازدهم.....	۵۶		
درس دوازدهم.....	۵۶		
فصل چهارم.....	۵۷		
درس سیزدهم.....	۵۷		

تصویر

۷۱ ..... تصویر

داستان‌های شاهنامه به روایت کتاب درسی.....	۷۷
عکس‌های یادگاری.....	۲۳۳

■ پشت صحنه‌ی تولّد یک «تاریخ ادبیات موضوعی»

برای این که بدانی چه کار کنی و چه چیزی را بخوانی و چه طور بخوانی و اصلاً چرا باید آن را این طور بخوانی، لازم است بگویم چه شده تا روی جلد کتابی که باز کرده‌ای نوشته شده: «تاریخ ادبیات موضوعی». تا رونمایی از «تاریخ ادبیات موضوعی» اتفاقات مفصلی افتاده که خلاصه‌اش را این جا در چند عنوان می‌بینی:

■ طرح تألیف

به دنبال رسیدن به دستور درستی برای طرح‌ریزی کار، مدت‌ها، تازه‌ترین و موفق‌ترین نظریه‌های آموزش - و به ویژه آموزش داده‌های این چنینی - را در قالب یافته‌های دانشمندان علم آموزش، بررسی و موشکافی کردیم؛ همین‌طور، تجربیات روان‌شناسان را درباره‌ی چگونگی - بی‌شخصیت، اعتماد به تصویر ذهنی، و مختصات حافظه، و یادگاری و فراموشی، به خدمت گرفتیم. سپس با تکیه بر اصول علمی و براساس ریشه‌ی شخصی نویسندگان کتاب حاضر و نگاه ویژه‌ی آن‌ها به موضوع تاریخ ادبیات - سر تألیف کتاب آماده شد.

■ تصویرها

برای بخش «تصویر» - طرح - کتاب، به عنوان بخشی بسیار حتاب، حرفه‌ای و دشوار، سه - افتخار، از کاریکاتوریست خوش ذوق و کهنه‌کار کشورمان مجید باقرزاد دعوت به همکاری کردیم. در ایده‌پردازی و طراحی تصاویر بهینه - تصاویر داستانی (کمیک استریپ‌ها)، عکس‌های یادگاری و موارد گوناگون دنیای ذوق و زیبایی و شیطنیت، جاشنی کار شده که ما لماً این جای بازگو کردن آن نیست، اما تنها به عنوان نمونه، به یک موضوع مهم که در طراحی تصاویر، و در واقع تبدیل آن‌ها از «نقش» (سورس) به «نگار» (تصویر نگاشته‌شده) همواره مورد توجه بوده، اشاره می‌کنیم:

■ از نقش تا نگار

به رسم امانت و احترام و رعایت کمال دقت در کار حرفه‌ای، عرض می‌کنیم که: تمامی تصاویر - بدون استثنا - مطابق با چهره‌های حقیقی صاحبان آن‌ها کشیده شده‌اند و هیچ کدام - هیچ‌یک - تصاویر بی‌بایه و نامربوط و نامشابه، و ساخته‌ی تخیل پدیدآورندگان نیستند؛ به این معنی که، درباره‌ی شخصیت‌های معاصر که عکسی از آن‌ها موجود است، چهره‌ی واقعی آن‌ها، به سبک کاریکاتور، طرح‌ریزی شده و درباره‌ی شخصیت‌های کهن، از ویاسا و هومر گرفته تا قرن‌های نزدیک، که طبیعتاً نسخه‌ی عکس‌برداری شده از چهره‌ی حقیقی شخصیت وجود نداشته، نقاشی‌های کهن، مجسمه‌ها، توصیف چهره‌ی شخص در کتب قدیمی، چهره‌پردازی نقاشان گذشته و حال، و هر نمونه و نشانه‌ی دیگری را که از سیمای شخصیت وجود داشته، به خدمت گرفتیم تا از همه‌ی افراد، به‌ویژه شخصیت‌های کهن، درست‌ترین، نزدیک‌ترین و واقعی‌ترین تصویر را به‌دست بیاوریم. گذشته از این‌ها، در چهره‌پردازی شخصیت‌ها مسائلی وجود دارد که دانستنش خالی از قایده نیست:

- شمایل مبارک پیامبران الهی و شخصیت‌های والای مذهبی را با نور پوشانیدیم.
- با توجه به فضای طنزآمیز کتاب، به نشانه‌ی احترام به روحانیت گران‌قدر، از ترسیم چهره‌ی شخصیت‌های روحانی خودداری کردیم.
- در صورت نیاز و تا حد امکان، حالات و نیت و روحیات شخصیت‌ها

را در چهره‌ی ترسیم‌شده از آن‌ها منعکس کردیم.

• هر جا با شخصیتی روبه‌رو شدیم که به هیچ عنوان، هیچ جا، در منابع داخلی و خارجی، فارسی و لاتین، عبری و عربی، مکتوب و رسانه‌ای، هیچ تصویر معتبری از او به دست نیامده، چهره‌اش را به نحوی، پوشانیدیم، یا سرش را زیر انداختیم، یا او را پشت به تصویر کشیدیم.

• در تصاویر پیرامون شخصیت اصلی، با وجود فراوانی شخصیت‌ها و تنگی زمان، نهایت دقت و ظرافت را به کار گرفتیم تا خلّاقیت، به گونه‌ای هدفمند، در خدمت آموزش قرار گیرد؛ به طوری که هر تصویر پیرامونی، کتاب، موضوع، اتفاق یا ویژگی خاصی از شخصیت اصلی را بازگو و «جرا» کند.

• در بخش «عکس‌های یادگاری» از همان تصاویر بخش انفرادی، اما در قالب و کارکرد گروهی، استفاده کرده‌ایم تا از هر شخصیت، تنها «یک چهره» در ذهن دانش‌آموز نقش ببندد و اختلاف چهره‌ها سبب آشفتگی موضوع نشود.

■ گرافیک

برای این که آن‌همه ایده‌ی ناب و تصویر واقعی و کاریکاتور بانمک، به خوبی جلوه کند، نیاز به نشانیدن تصاویر در فضایی داشتیم که از گرافیک شایسته‌ای برخوردار باشد.

■ متن

آن طرف، همزمان با هدایت مسیر تصاویر و ایده‌پردازی برای شخصیت‌های اصلی و تصویرهای پیرامونی، مشغول «متن» شدیم. متن کتاب، طبق طرح تألیف، در چند بخش جداگانه تهیه شد، که به ترتیب «درس‌نامه»، «جدول» و «لطفاً دست زننده» نام گرفتند و درباره‌ی آن‌ها در «راهنمای استفاده از کتاب» مفصل خواندی. با پایان یافتن متن بخش «پرسش» را هم، در دو مرحله‌ی طراحی تست و گزینش مؤلات آزمون‌های گذشته، تهیه و طبقه‌بندی کردیم.

■ وایش علمی

با این محوری کتاب، در تأیید حاصل کار همه‌ی بخش‌ها، از تجربه‌ی استادان علمی و دقت نظر ویراستاران توانمند استفاده کردیم و در زمان با بررسی میدانی و اجرای نسخه‌ی نهایی بر دانش‌آموزان و «اعضای هیأت مدیره» به عنوان جامعه‌ی هدف، از ویرایش علمی اثر و نتیجه‌بخشی اثر، کار آن اطمینان حاصل کردیم.

■ صفحه‌آرایی

پس از این‌ها، مجموعه‌ی پنج‌گانه‌ی «درس‌نامه، تصویر، جدول، لطفاً دست زننده» و پرسش، در صفحاتی خوش‌ترکیب و چشم‌نواز مهیا و مرتب شد.

■ بر اثر صبر نوبت ظفر آید

در همه‌ی مراحل، از حمایت و همکاری مدیر محترم انتشارات، مهندس محمد جوکار، و صد البته از صبورِی آن گرامی، برخوردار بودیم.

■ و سرانجام ...

سرانجام، با افتخار، تاریخ ادبیات موضوعی را به عنوان اثری فاخر، آراسته و آبرومند، به محضر جامعه‌ی آموزشی کشور، استادان شیرین‌سخن ادبیات و دانش‌آموزان عزیز پیشکش می‌کنیم. نقطه، سر خط!